

<https://www.materialtimes.com/ptame-se/petr-novy-jsem-sberatel-informaci.html>

PTÁME SE

PETR NOVÝ: JSEM SBĚRATEL INFORMACÍ

Na pracovní ploše jeho počítače právě bliká tabulka s třemi stovkami kolonek. O své práci vypráví s nevídaným zaujetím. Historické i současné reálie prokládá humorem, nadsázkou a historkami. V Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou pracuje dvacet let. Sedm let je šéfredaktorem odborného časopisu Sklář a keramik. V roli hlavního kurátora letos v létě připravil Mezinárodní trienále skla a bižuterie. Působí i jako kurátor pražské galerie Kuzebauch. Na podzim mu vyšla nová kniha o bižuterii. „Baví mě, že si lidé někdy myslí, že je mi sedmdesát nebo že je nás víc,“ říká s úsměvem.

Podle čeho se orientujete při doplňování muzejní sbírky?

Je důležité, aby muzeum primárně sbíralo a ukazovalo věci, které jsou kolem něj teď. Ty už nikdy, a teď to řeknu i ekonomicky, levnější nebudou. Navíc k nim teď máme největší množství informací.

Jakým způsobem nové věci získáváte?

Když jde o firmy a designová studia, řekneme jim – rádi bychom měli něco od vás ve sbírce. A byli bychom moc rádi, kdybyste nám to mohli věnovat. A my je za to budeme po určitou dobu prezentovat ve stálé expozici. Snažíme se jim sdělovat, že je potřebujeme a oni nás taky, že pro ně není vůbec ostuda, když budou mít věc, nedej bože, trvale vystavenou v muzeu. Naopak, že je to pro ně další potvrzení hodnoty toho, co dělají. A podobný princip by měl platit i při jednání s výtvarníky.

Jak se rozhodujete při výběru?

Nemyslím si, že by se sbírka měla tvořit podle kategorie líbí/nelíbí. Ani by se neměla tvořit podle lifestyleových magazínů. Mělo by tam být víc kritérií. Jsou tu nezpochybnitelné ikony, řekněme, že těch top lidí je třeba padesát. A jsou vnímáni jako top z různých hledisek, někdo je vynikající řemeslník, někdo má fantastickou vizi, o někom se to hlavně píše. A teď jde o to, co si jako kurátoři vybereme.

Například se rozhodneme pro nákup autorky nebo autora, který nemá v České republice žádné velké jméno, a zároveň třeba v zahraničí patří mezi komerčně nejméně úspěšnější. A tady narážíme na velmi tenkou hranici, jestli to dílo ještě splňuje například i kategorii výtvarného umění, jestli má být v muzeu uměleckoprůmyslového typu. Podle mě ano. My nejsme galerie. Musíme mít nezpochybnitelné umělecké ikony, ale zároveň máme možnost sem tam do té sbírky někoho i jakoby podsunout, přidat jako doklad doby.

Část muzejní sbírky tvoří dary a část zřejmě nakupujete. Je na to vůbec rozpočet?

Jsem v muzeu dvacet let, a že bychom vyloženě dostali nějakou rozumnou částku na doplnění muzejní sbírky, tak to jsem zažil poprvé loni a letos. Bylo to díky tomu, že muzeum mělo výtečné ekonomické výsledky. Jinak na to nejsou prostředky.

Na nákup předmětů od zemřelých autorů je možné získat grant. Od žijícího autora mohu nakoupit pouze z muzejního rozpočtu, takže jde o cenu, která vychází z rozumné dohody, nemůžeme platit tržní galerijní ceny. To, že bychom jako muzeum nákupem vyloženě podporovali výtvarníky, bohužel nepřipadá v úvahu. Nejsem škrť. Jsem si vědom, že je tam neuvěřitelné množství práce. Na druhou stranu, když uděláme v muzeu výstavu, katalog, napíšeme text, vše zorganizujeme, tak nám za to výtvarník také neplatí. V současném skle by to mělo být tak, že my bychom se měli natolik snažit, aby pro výtvarníka bylo ctí být zastoupen v muzeu v Jablonci, a ne přijít s tím – já ti dám dvě stě litrů a ty mně plastiku, prostě čistě obchodně. To se mi tak nějak úplně nelíbí.

Když uděláme výstavu, tak nás stojí statisíce. Pokud je to výstava jednoho výtvarníka, tak mi přijde normální, že vzhledem k servisu, který poskytujeme, nám pak jedna věc zůstane ve sbírce. To je způsob, který se snažíme preferovat. Nikoho k tomu nenutíme, není to tak, že když nedáš věc, nebudeš mít výstavu v Jablonci.

Je zřejmé, že muzeum, jehož zřizovatelem je ministerstvo kultury, hraje podle jiných pravidel než soukromé galerie.

Na rozdíl od soukromé galerie by muzeum mělo být nezávislou, do jisté míry normotvornou záležitostí. Ve chvíli, kdy budu galerista, tak věc kupuji s tím, že je možnost ji prodat nebo vyměnit, ale tady je to jinak. Co je jednou ve sbírce, to tam zůstane.

Kdybyste dlouhodobě rozpočet na nákup měli, mohlo by to ovlivnit složení sbírky? Měli byste tu jiný typ věcí?

Úplně jinak by ta sbírka nevypadala. Kdyby se stalo, že muzeum najednou dostane nějaký velmi slušný obolus, umožnilo by to doplnit sbírku jak v položkách historických, tak současných. Druhá věc je, jestli v každém muzeu má být totéž, co je v jiném.

S kterou institucí byste jablonecké muzeum porovnal?

Když budeme počítat sbírkové instituce skla, tak největší sbírku má Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. Takže ve chvíli, kdy mají některé věci zastoupeny v dostatečném množství, tak je dost absurdní, abychom to dokupovali i my. Jsme různé státní instituce, ale pořád máme jednoho vlastníka.

Nebo když například vím, že v Pardubicích je úžasná sbírka ateliérového skla, tak nemám ambici dokupovat stejné věci. My máme relativně dost tavených plastik, takže se s kolegyní Dagmar Havlíčkovou snažíme, abychom do sbírky dostávali i věci jiného typu, abychom ji měli pestřejší. Není účelem, abychom tu měli zastoupeného každého výtvarníka ze všech čtyř dnes aktivních generací. Pro výtvarníky je podle mě mnohem větší službou, nikoliv jednorázovou, když vymyslíme třeba putovní projekt. Nestojí je ani korunu a my je představíme po celé Evropě.

Každý rok dostáváme díky naší aktivitě do muzea od firem a výtvarníků věci v hodnotě statisíců korun, což není věc, která by někoho zvlášť zajímala. Ale je to tak. A za tu dobu, co tady jsme, tak je to celkově v řádu milionů. O tom to je, o tom v podstatě nemá nikdo nic moc vědět, to je ale práce kurátora. Právě třeba kolegyně Havlíčková dostala od Jablonexu sbírku vánočních ozdob, šestnáct tisíc jedinečných kusů, to je nevyčísitelná hodnota. A dostala ji díky tomu, že umí jednat s lidmi, je příjemná, ochotná, znalá, a oni vědí, že se o tu sbírku postará. Je to tady hodně o tom jednom konkrétním člověku, muzeum jako takové by v životě tu kolekci nedostalo. A my díky tomu máme největší veřejnou sbírku vánočních ozdob na světě a můžeme pro ni začít stavět přístavbu s novou expozicí.

Na letošním Mezinárodním trienále skla a bižuterie byla k vidění i putovní výstava současného studiového skla NO LIMITS, připravená ve spolupráci s Českými centry. Po dvou letech jste ji letos na podzim naposledy ukázali v Německu.

S Českými centry jsme uspořádali i jiné putovní výstavy jako Brilliant By Design nebo výstavu české bižuterie Handmade Dreams. Tu jsme letos díky tomuto partnerství dostali až do Asie.

Pohled do archivu Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

Jaký typ aktivit patří k funkci hlavního kurátora? Je zřejmé, že udržujete živý styk s okolním prostředím.

Napište, že hlavní kurátor udržuje styky, do titulku. To pak bude nejčtenější článek a já dostanu nějaké zajímavé nabídky.

...kontakt s výtvarnou, řemeslnou i průmyslovou sférou.

To je jen jedna část. To základní, co musíte mít v muzeu – je pořádek. Jedna věc je dostat věci do muzea, pak ale musí všechny projít muzejní evidencí. Musíte je někam uložit. Je to neustálé udržování sofistikovaného systému skladu. Také je to neustálá práce se stálými expozicemi. Máte tam dominanty. Řekněme, že třeba tvoří dvě třetiny expozice. Vedle toho je ale množství věcí, se kterými můžete neustále pracovat a nepotřebujete k tomu peníze. Je to jenom na vás, jestli chcete. Pak hlavní kurátor předkládá řediteli koncepcí výstav, sepisuje takové ty podklady ke koncepčnímu rozvoji muzea ve sbírkové činnosti, k péči o sbírky, úkoluje kolegy na svém odboru, prostě úředníci. A k tomu může ještě mít svoji čistě odbornou agendu, ale teoreticky by ani nemusel.

Vypadá to, že se opravdu nenudíte.

Osmihodinová práce je iluze. Věci se musejí dotahovat. Když vám zavolá výtvarník nebo podnikatel v osm večer, tak mu to položíte? Nepoložíte. Úchylkou ale možná je, že jsem to tak dělal vždycky, ať mě v stavu platili, jak mě platili.

Tak to jste ideální zaměstnanec.

V tomhle ohledu jsem v podstatě takový zaměstnanec idiot. Když to zjednoduším, tak jako šéfkurátor vyloženě nemusím jíst chleba bez másla a pít vodu, to ani náhodou. Když jsem ale do muzea nastupoval před dvacetí lety, tak jsem musel mít dvě další práce, abych se nějak uživil. Doteď jsem vděčný, a vždycky jsem byl, že můžu dělat něco, co jsem vystudoval a co mě baví. To je víc než velké peníze.

Pohltila vás vaše práce hned na začátku?

Předtím jsem dělal srovnávací dějiny literatury a bavilo mě to stejně. Příběhy mě baví pořád. Když si přečtete román, je to super, ale mě u toho vždycky zajímalo, kdo to napsal, co u toho

dělal, když to přeženu – tak co jedl, co pil, s kým se stýkal – a najednou ty věci vidíte úplně jinak. Tady máte taky vázičku. Co bylo kolem ní? Jsem kulturní historik, to už jinak nebude.

Nevidíte jeden artefakt z vitríny, ale nabalený chumel informací.

Zaplaťpánbůh si docela sem tam něco pamatuju. Když nám přijde návštěva ze Švédska, provádím je sbírkou s tím, že udělám akcenty, které jsou spojené se Švédskem. Když to bude Rumun, tak to udělám taky tak. Baví mě dávat věci dohromady, propojovat je. Jsem sběratel informací.

Je podle vás způsob, jakým veřejnost obvykle vnímá české sklo a to, jak se o něm mluví v médiích, zkreslující?

Je jasné, že média pracují s nějakým výsekem. Ale pak je hloupé, když to přechází do výuky. Studenti ze střední a vysoké školy – kteří by měli být odborníky – jsou pak akorát tak často zmateni iluzemi a marketingem. Věci, na které bychom měli být pyšní a o kterých bychom měli mluvit, nám asi pořád přijdou příliš obyčejné. Nejsou tak cool a in jako designér ve sportáku na titulce.

Jaké věci máte na mysli?

Neříkám to kvůli tomu, že bych byl vyloženě levicově zaměřený, ale je to ten dělník, který to prostě umí udělat. Všichni skuhrají, že nemají skláře. Jak je možné, že u nás nejsou foukači skla, a třeba Riedel má samé Čechy a Slováky? A i jinde v rakouských, německých a francouzských firmách jsou čeští foukači? Odkud přišli? Vždyť to jsou mladí kluci. Nemíjí třeba čirou náhodou tím, že je neplatíme dost? Že by třeba plat v užitkovém skle nemusel být nějakých třidvacet tisíc? Je vám dvacet, a někdo vám řekne, hele pojd' mi sem fouknout za patnáctku, budeš dělat ve sklárně, která má tradici a tak dále. A pak přijde kamarád, že fouká venku, teď tam začal a bere pětadvacet, třicet tisíc euro za rok. Řemeslo má zlaté dno, bohužel je tam to slovo dno. Takže se to vnímá, že je to něco pod úrovní. A nad tím se pluje. Dneska se sklářství daří, ale platy nějak zvlášť nerostou. Bude se říkat, že skláři nejsou. Jasně, skláři tady za ty prachy nejsou.

Jsou za hranicemi.

Ale šikovných řemeslníků tu není málo. V rámci ručního užitkového skla jsme skanzen a profitujeme z toho. Jenom na Seznamu, když si zadáte „výroba skla“, tak vám vyjede několik set odkazů, které tvrdí, že jsou ověřené. Jasně z toho pětinu tvoří lidé, kteří doma skládají Tiffany vitráže, ale i bez toho tu máte neuvěřitelnou pestrost. Myslím si, že právě to je podstatou úspěchu českého užitkového sklářství. Ale jeho ohromným problémem do budoucna bude, že je orientované na zakázkovou výrobu, nikoliv na vlastní produkty.

Tuzemští výrobci vyrábějí hlavně pro zahraniční firmy a značky.

To je výsledek ekonomické krize, ten který nás posílil. Firmy v Evropské unii velmi často skončily, zkrachovaly, tak se to přesunulo k nám, kde to jde vyrobit ve velmi dobré kvalitě a za slušné peníze. Ale už je trochu jiný typ byznysu: nejsem vlastník vzoru, přijímám zakázku, není úplně nutné některé věci dál vyvíjet.

Ale zaplaťpánbůh je to tak, že většina firem má stavovskou čest a chtějí mít svoji lajnu. Problém je, a teď se vracím k těm studentům, že se někteří domnívají, že tyhle věci, které jsou pak vidět časopisech, ty firmy živí. Zaměřuje se promo za to, co je reálný byznys. Je to trošku jako když máte obra na hliněných nohách. My jsme, když to vezmete do důsledků, stát-montovna. Nejen v automobilu, ale i v jiných oborech. Čeští skláři neurčují světové designové trendy – už od poloviny 19. století.

Část expozice nazvaná Čarovná zahrada – České sklo sedmi století ukazuje sklo v kontextu konkrétních příběhů

Naznačoval jste, že trendy jsme určovali v hluboké minulosti.

V bižuterii i ve skle historicky platí, že nositelem pokroku nejsou výrobci. Mně vždycky přijde, že to dá rozum. Když budu umět dělat sponku takhle, proč bych ji proboha měl dělat jinak? Musí tu být nějaký tlak. A ten přijde s jinou zakázkou. Ale tu já si těžko sám seženu, musí tu být obchodník. A to říkával dřív třeba Zdeněk Lhotský, že obchodníci chybí. On už dnes toho svého má, ale obecně to platí stále.

Není úplně náhodou, že máte trochu jiné postavení českého skla ve světě do konce první republiky, když jsme multikulti stát, a pak když jsme jenom stát Čechů a Slováků. Je rozdíl, když navazujete obchodní styky v Berlíně nebo v Hamburku a mluvíte přirozeně stejnou řečí, než když jste cizinec. Ta česko-německost, včetně toho, že zde byly důležité židovské podnikatelské skupiny, to byla úplně jiná obchodní situace.

Na mezinárodním trhu asi ano.

České sklářství ale bylo čistě exportní záležitostí. Za Rakouska-Uherska šlo 60 až 70 procent do zahraničí, 30 do monarchie. Se vznikem republiky tvořil export 95 až 98 procent. A pak dnes tam máte ještě další důležitou věc, většina výroby stojí mimo užitkové sklo – 85 procent produkce tvoří firmy na ploché a obalové sklo, skleněná vlákna a tak dál, a ty jsou v drtivě většině vlastněné zahraničním kapitálem. Tudíž není žádná jistota, že u nás zůstanou. Mimochodem – ani v užitkovém skle nejsou všechny firmy vlastněné českým kapitálem, u některých se to ví, u jiných předpokládá.

Na druhou stranu jsem docela optimista. Mít takovou geografickou polohu, jako má Česko, je prostě úžasné. Autosklo se nepřestane vyrábět, ani kdybychom neměli Škodovku. Dneska české sklo velmi profituje z automobilu, který jemu i jiným ale zároveň bere šikovné zaměstnance. Patrně se tu nepřestane vyrábět ani stavební a obalové sklo, všude je to relativně blízko. Dneska české sklárny vydělávají, všechno je na první pohled super. Ale jestli je to opravdu super, poznáme, až bude zase krize. Protože pak teprve zjistíme, do čeho a kam ty firmy dávaly prachy, co vydělaly.

To bude asi téma napříč obory.

Jsem z Tanvaldu, což bylo textilní město, byla tam jedna z největších textilk v rámci Rakouska-Uherska i potom v rámci Československa. Ono to někoho fakt zajímalo, že nám skončil textilní průmysl? Proč a jak? Bylo to odvětví, které bylo pětkrát, šestkrát významnější než celé sklářství. Textilní fabriky pokrchovaly v první polovině 90. let, kdy se moc nesmělo mluvit o tom, že něco není dobře. To byl každý hned komunista. A tak máme továrny duchů. Kvůli čemu? Špatná privatizace? Možná. Třeba ty fabriky nefungovaly ani předtím. To já netuším. Ale nemluvit o tom určitě nebylo dobré řešení.

A pak tady nastupuje Čína, která si ale vybírá jen věci, které jsou pro ni rentabilní. Třeba bižuterní kameny pro ni už rentabilní jsou, tam to máme těžší už teď. Nedá se tomu konkurovat, používají jiný model než Američani, čínský model je mnohem chytřejší.

Jak to myslíte?

Americký model je extenzivní. Byla velká móda investovat ve Střední a Jižní Americe. Všichni, vyjma České republiky, když budu ošklivej, tam investovali, no a my jsme tam rušili ambasády. Oni tam vytěží, co jde. Když to náhodou zkrachuje, tak to tam nechají a zase táhnou jinam. Můžete historicky krásně sledovat, co udělalo s českým sklem a bižuterií to, že Američani začali po první světové válce jezdit do Evropy. Absolutní změna podnikatelského prostředí. Ve skleněné bižuterii se jim během dvou let povedlo v některých segmentech srazit cenu tak nízko, že koncoví američtí zákazníci přestali zboží kupovat, že je moc levné. A tak ho museli zase zdrazit. Číňani to mají jinak. Vyzobávají, skupují suroviny, to je chytřejší a dlouhodobě mnohem nebezpečnější.

Pohled do stálé expozice jabloneckého muzea

Když se obrátíme do minulosti. Napadne vás nějaký konkrétní mikropříběh, který jste jako kulturní historik vyšetřovali?

Třeba kolem Dominika Biemanna je řada legend, o tom, co všechno ryl, neryl. Přitom existují jeho německy psané paměti, které si patrně nikdo pořádně nepřečetl. On v nich zcela zřejmě píše, co a kdy dělal i v jakém množství. Když je studujete, dostanete se k tomu, že neexistují tisíce jeho prací, jak to vypadá z aukčních katalogů, ale že jich jsou maximálně stovky, a už

narážíte na něco, co je nepříjemný. Udělali jsme z těch pamětí knihu, vydalo ji G plus G. Měla super obálku od Juraje Horvátha, nechalo se to přeložit i do češtiny. Nikdo by už neměl ty nesmysly opakovat. A ejhle, ono to vyšlo a opakují je dál. A nejen starožitníci, ale bohužel stále i někteří kurátoři. Kšeft je kšeft a zvyk železná košile.

Před pár lety vám vyšla kniha Soumrak perličkového kraje. S podtitulem Vyprávění o skleněné bižuterii, osudech sklářů, sekacích strojích a Lučanské pozdvižce z 29. ledna 1890. Hádám, že za jejím vznikem stojí stovky hodin práce a pátrání v archivech.

To se nedá asi vyčíslit. Ten výsledek je ale takový, jaký jsem chtěl. Máte tam pohledy zezdola, seshora, dohledal jsem třeba výslechové protokoly na policii, takže víte, kdo lže, kdo nelže, jak se to mění, proč to ti lidé dělají, jaká je praxe na různých stranách, jaké stylizace a interpretace. Je tam proto třeba i to, jak o tom všem referují média. Myslím si, že je to nejlepší, co jsem napsal. Byl jsem rád, že jsem na takové téma našel vydavatele, vždyť je to v podstatě dělnické hnutí. Ale nakonec se to docela rychle téměř vyprodalo, takže jsem toho vydavatele ani nezničil.

Podařilo se vám vytvořit plastický obraz.

Někdy se tomu říká mikrohistorie. Prostě si vezmete relativně malý úsek, jednu konkrétní událost a tu rozpižláte ze všech možných stran.

Co vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl takto podrobně zabývat právě touto událostí?

Když se věnujete bižuterii, na Lučanskou pozdvižku narážíte často. Je to jediné násilné vystoupení proti průmyslníkům. Na jeho konci byli mrtví dělníci. Celé to skončilo velkými represemi, výjimečným stavem. Vyjdou vám z toho principy, jak se tady podnikalo, co znamenala krize. Například když rok nebyl odbyt, tak to nebyl problém, velkovýrobci své dělníky rok dotovali, druhý rok už to problém byl.

Díky té knížce jsem třeba také zjistil, že je mýtus, jak byli naši předkové v kraji bilingvní. Když měli v Železném Brodě dohadování česko-němečtí a čeští podnikatelé, tak měli překladatele. Oni spolu totiž běžně nekomunikovali, to je donutil až místodržící. Nebo – nikoho kromě českých starostů nenapadne, aby se hlásil o podpůrnou akci pro trpící brusiče perlí, i když v obci žádní nežijí, z těch česko-německých to neudělal ani jeden...

Letos na podzim vám vydalo nakladatelství Academia knihu Ve službách módy a stylu: Česká bižuterie v období první republiky. Knihkupci uvádějí, že nabízí plastický a barvitý pohled na jeden z nemnoha skutečně světových českých fenoménů, který jablonecké bižuterii česká historiografie dlužila.

No jo, to jsem si tam napsal sám. Kniha má dost textu i hodně obrázků. Idylická první republika? Myslím, že by se dalo v podnikání docela dobře použít slovo šikana – ve vztahu československé většiny k česko-německé menšině. Ten postoj byl sice pochopitelný, ale moc dobrého to nikomu nepřineslo. Energie byla nasměrovaná ne na to, abychom my byli lepší než Němci, ale na to, aby jim se nedařilo. Takové trochu zvláštní. Tenhle způsob chování je prostě zbytečně destruktivní. No, a když to takhle zobecním, tak je to vždycky na tři hodiny dalšího vysvětlování, jak jsem k tomu shrnutí došel.

A jak se na tom česká bižuterie dnes?

Když to přeženu a porovnáám s minulostí – česká bižuterie je „chcípý pes“. Na druhou stranu, je to zázrak, že jsme, při té konkurenci, která je ve světě, tam kde jsme. Po všech těch letech, co se tady dělo, je to neuvěřitelné. Pořád je hodně firem, zůstává řemeslo, je tu surovina, kreativní lidé, najdou se zákazníci. Jasně, mohu argumentovat tím, že za první republiky až 80 procent veškeré bižuterie prošlo Jabloncem, dneska je to procento, možná dvě a jsme nadšení. Ale svět se prostě děsně změnil. Italové byli bižuterní velmoc. Kde jsou italské perličky?

Z makroekonomického pohledu můžeme mluvit o oboru, který svůj význam postupně ztrácí. Něco jiného ale je makroekonomie a něco jiného je umělecké řemeslo. Pro dílničky to tady bude fungovat snad vždycky, pokud tu tedy zůstane surovinová základna. V tomhle ohledu to záleží i na tom, co se bude dít s Preciosou. A možná ani to není důležité. Už dneska jsou v Jablonci a jeho okolí firmy, které českou surovinu nepoužívají. Prostě čím širší je portfolio,

tím je byznys životaschopnější. Dokazuju si to i sám na sobě – čím je mé portfolio širší, tím víc si připadám živý.

**Schránka na parfémy, jeden z muzejních předmětů, který byl součástí projektu REDESIGN
Které z tradičních výrobků jsou dnes v ohrožení?**

Skleněné kameny a už dlouhou dobu skleněný knoflík. Knoflík nikdy nepatřil k tomu, co by se vyváželo v ohromných objemech za ohromné peníze, ale byla to jedna z věcí, která byla jasně jablonecká. Byla skutečným zdejším klenotem. Dnes to je v podstatě taková zombie. Jsou dvě větší firmy, které to stále dělají, ale už je to jen vzpomínka.

Také tu máme nařízení Evropské unie, která se týkají nebezpečných látek. Něco běží, něco se oddaluje, něco se projednává. Jde o olovo – bez něj není možné v bižuterních kamenech dělat určité barvy. Vzhledem k tomu, že jedním z kapitálů české bižuterie je to, že je v porovnání s konkurencí hodně barevná, tak by o tuhle výhodu přišla. A teď už můžete spekulovat, jestli jsou ta nařízení skutečně zaměřena na ochranu zdraví, nebo jestli jde spíš o nějaké vyšší ekonomické zájmy. Na čínské konkurenty se samozřejmě tato omezení nevztahují.

Když se na to podíváme z druhé strany. Co má ze současné produkce skla dobrý zvuk?

U nás je pořád hodně ručních záležitostí. Třeba Moser – všichni na světě poznají, že je to Moser. Ví se, že je to drahé, pořád je tam za tím někde viditelný skutečný sklář a jeho práce. A tohle na zákazníky funguje už sto šedesát let. Když ale přijdete na mezinárodní trh jako nová bezejmenná česká designová firma se západními cenami, hned tak to od vás nikdo nekoupí.

Čím to je?

V Evropě je samozřejmě nesrovnatelně větší marketingová síla zemí jako Německo, Francie, Itálie nebo Velká Británie, velkou roli hrají jejich jazyky, společná koloniální historie... jsou to prostě designové velmoci. Češi jsou v tomhle kontextu trošku rarita.

Možná se s tím můžeme smířit.

Ale zase rarita, kde si můžete koupit nebo nechat vyrobit všechno. Dokázali jsme se na tomhle trhu prosadit a udržet.

Bylo to vidět i na letošním trienále skla a bižuterie, poukazujete na to i v muzejních expozicích.

Na druhou stranu jsem docela smutný, když si v návštěvní knize přečtu „A to jsme měli zlaté české ručičky“. Jestli to psal sedmdesátník, což předpokládám, jsem s tím smířen. Pokud to napsal třicetiletý člověk, tak z toho budu vyděšený. Ze dvou důvodů – zaprvé, půlka, možná dvě třetiny toho muzea nejsou české, ale česko-německé ručičky. A zadruhé – vůbec netuším, proč je tam minulý čas.

Je neuvěřitelné, že se tady v podstatě česko-německý charakter sklářství úspěšně změnil na český. Ano, nějaké kytičky zvadly, ale fenomén zůstal. Máme být na co hrdí. Jasně, pár českých firem tu bylo i za té první republiky, ale jinak to v minulosti byla dominantně česko-německá záležitost nebo zahraniční kapitál. Když o těch českých Němcích nemluvíme, tak se sami zbavujeme toho, že můžeme říct – my jsme si to po druhé světové válce převzali a dokázali jsme to. Není to žádný socialistický budovatelský výkřik, naši předkové to dokázali převzít, modifikovat, upravit, sem tam ne zcela zničit a v mnoha ohledech i rozvinout.

Máte představu, odkud pramení podobné povzdechy?

S historickými předměty se návštěvník identifikuje snadněji. Druhá věc je ta nátura „Všechno dobrý už bylo“. Ptali se mě jednou v rozhlase – v jaké době byste chtěl žít. Já říkám, v jiné době bych nechtěl žít. Z historie docela vím, co se dělo. A co se bude dít, vědět nechci. Jsem spokojený tam, kde jsem.

S čím by měl odcházet návštěvník jabloneckého muzea?

Naše aktivity by měly u návštěvníků vzbudit emoci. Radost, nadšení, ale i třeba smutek i zlost. Samozřejmě chci, aby si odnesli tu pozitivní, no ale lepší špatná než žádná. To samé v Kuzebauchu, vybíráme si tam výtvarníky, kteří se nebojí s materiálem „dělat věci“. Jestli se to lidem bude líbit, nebo nebude, předem nevím, nikdo z nás to nemůže vědět. Ale neměli by přijít a říct – no skleněná mísa a co jako. To je jak unisex, já tomu říkám uхни sex, všechno osekát, jen aby nebyly žádné difference, a přitom ty difference jsou na tom zajímavé.

Z vašich zájmů, odborných aktivit i způsobu, jakým hovoříte o skle a bižuterii, je patrné, že vám pestrost dělá radost, že si jí ceníte.

Ta diverzifikace je úžasná. Přes všechny ty zvláštní zvraty tu jsou studia, menší sklárny, menší firmy, které mohou být pružné, vedle toho větší sklárny, to je fantastický. Vy sem přijedete jako obchodník bůhvíodkud, budete tady měsíc a seženete všechno na nějakých osmdesáti tisících metrech čtverečních. Krása. Mimochodem, celý Jablonec byl takhle obchodně postavený. To je princip prodeje bižuterie, který tu fungoval dvě stě let.

Připravila: Tereza Lišková, foto: Tomáš Rubín

13. 11. 2017